

Weidinger Péter:
Meddig mehet el egy elnök?

A német államfő a parlamenti választásokat megelőzően olyan kijelentéseket tett egy politikai pártra, amelyek miatt eljárás indult vele szemben az Alkotmánybíróságon. A karlsruhei testületnek azt kellett vizsgálnia, hogy az államelnök kijelentései sértik-e az elnöki pártsemlegességre vonatkozó követelményeket, valamint rontják-e a párt esélyeit a közelgő választáson.

2013 őszén parlamenti választásokat (*Bundestagswahl*) tartottak Németországban. Joachim Gauck német elnök a kampányidőszakban több rendezvényen is részt vett, hogy biztassa a német választópolgárokat alkotmányos joguk gyakorlására.

2013 augusztusában egy ilyen rendezvényen fejtette ki álláspontját a szélsőjobboldali Német Nemzeti Demokrata Pártról (németül: *Nationaldemokratische Partei Deutschlands*, NPD). Hallgatói kérdésre reagálva a demokrácia mellett tett hitet, amibe szerinte egy be nem tiltott párt véleménye is belefér, még ha az téves is. Hiszen bármennyire is „téves” és „undorító” dolgokat állít is egy párt, a demokráciában el kell fogadni, hogy minden be nem tiltott párt elmondhatja a véleményét.¹

Az NPD az államfő következő mondatát tartotta elfogadhatatlannak: „Nem csak az állami szervekre van szükségünk – bár néha azokra is –, hanem olyan polgárokra, akik kimennek az utcára és meghúzzák a határokat a kívülállók (*Spinner*) számára és azt mondják, hogy eddig és ne tovább!”²

Ezt a kétségkívül pejoratív kifejezést (*Spinner*), amely bolondot, ill. kívülállót jelent, kifogásolta az NPD, amit az elnök a szélsőséges párt fanatikusa, tagjaira és támogatóira használt. Mindezt olyan összefüggésben, hogy a szélsőséges eszmékkel, párttal szemben milyen fellépés várható el a polgároktól.

Az NPD jogászaik szerint a német államfő kijelentéseivel két szakaszában is megsértette az Alaptörvényt, valamint az NPD jogát az esélyegyenlőségre. Az egyik ilyen szakasz az általános, közvetlen, szabad, egyenlő és titkos választásokat biztosítja.³ A másik érintett szakasz pedig azt mondja ki, hogy a pártok közreműködnek a nép politikai akaratnyilvánításának kialakításában.⁴ Vagyis az NPD olvasatában az államfő szavai rontották a párt esélyeit a választáson és ezzel beavatkozott az államfő a választási küzdelembe.

Joachim Gauck ezzel szemben azt hangsúlyozta, hogy ő az alkotmány védelmezőjeként az alkotmányos értékek védelmére is köteles, és jogosan kritizálhatja az alkotmányos alapértékeket támadó szélsőségeket. Valamint azt is kihangsúlyozta, hogy nem bíztatott

¹ *BVerfG, 2 BvE 4/13 vom 10.6.2014.*

² *BVerfG, 2 BvE 4/13 vom 10.6.2014.*

³ Német Alaptörvény, 38. szakasz.

⁴ Német Alaptörvény, 21. szakasz.

valamely pártra, vagy pártokra való szavazásra, ill. nem valamely párt ellen, hanem a szélsőséges nézeteket vallók ellen szólalt fel, tehát a választási küzdelmekbe sem avatkozott be.

Az Alkotmánybíróság befogadta az NPD indítványát, így érdemben foglalkozott vele. A probléma megoldásához az államfő szerepét is vizsgálta a testület. Kimondták, hogy az államfő a német államot és népet reprezentálja befelé és kifelé, valamint a német nép egységét testesíti meg, azonban, hogy milyen módon látja el ezen funkcióit, az alapvetően a saját belátásán múlik. Természetesen az elnöknek megfelelő távolságot kell tartania a pártoktól, és nem ronthatja, vagy javíthatja valamely párt esélyeit a választáson. Azonban jogában áll felhívni a figyelmet a megítélése szerinti tévutakra, vagy olyan negatív állapotokra, amelyek a polgárok békés együttélését, összetartását veszélyeztetik. Arról azonban, hogy ezt milyen alkalommal és milyen formában teszi, szabadon dönthet.

A német alkotmányvédő testület szerint Gauck kijelentései nem egy párt, hanem a szélsőjobboldali és idegengyűlölő eszmék ellen irányultak, vagyis nem avatkozott be a választási küzdelembe az NPD kárára.

A karlsruhei testület azt is megállapította, hogy az államfő csupán a véleménynyilvánítási és gyülekezési jogra utalt kijelentéseivel, és nem erőszakos fellépésre, hanem politikai véleménypárbajra bízta a hallgatóit.

Tehát a német Alkotmánybíróság megalapozatlannak találta az indítványt és megállapította, hogy nem sérült az NPD esélyegyenlőséghez való joga a politikai pártok versenyében.

Mi pedig csak örülhetünk, hogy egy demokráciában mindenki elmondhatja a véleményét. A szélsőséges pártoktól kezdve egészen az államfőig.